

۱۴۹۰۸۱۹
۱۳۸۵-۱۲-۱۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

افق رهایی خلخال

سیر تفکر سوسیالیست در خلخال

فتح الله ابوالفتحی

سرشناسه	: ابوالفتحی، فتح‌الله، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: افق رهایی خلخال: سیر تفکر مشروطیت در خلخال / فتح‌الله ابوالفتحی.
مشخصات نشر	: تهران: کتاب سبز، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ ص.: نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۰۹-۴۷-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۴۵ - ۱۵۰.
یادداشت	: نمایه.
عنوان دیگر	: سیر تفکر مشروطیت در خلخال.
موضوع	: ایران -- تاریخ -- انقلاب مشروطه، ۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ ق. -- خلخال
موضوع	: نهضت جنگل، گیلان، ایران، ۱۳۴۰-۱۳۳۳ ق.
موضوع	: Jangal movement, Gilan, Iran, ۱۹۲۱-۱۹۱۴
موضوع	: -- History -- Constitutional Revolution, Iran -- ۱۹۰۶-۱۹۰۹ -- Khalkhal
موضوع	: خلخال -- تاریخ -- قرن ۱۳ ق.
موضوع	: (Iran Khalkhal) -- History -- ۱۹th century
موضوع	: ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ ق.
موضوع	: -- History -- Qajars, Iran -- ۱۷۷۹-۱۹۲۵
رده بندی کنگره	: DSR ۱۳۹۵ ۲ الف ۸
رده بندی دیویی	: ۹۵۵ ۷۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۹۶۴

افق رهایی خلخال - سیر تفکر مشروطیت در خلخال

نویسنده: فتح‌الله ابوالفتحی

ناشر: کتاب سبز

چاپ و صحافی: واحد چاپ کتاب سبز

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: نخست ۱۳۹۵

طراحی جلد: واحد طراحی کتاب سبز

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۰۹-۴۷-۴

آدرس انتشارات: تهران، میدان انقلاب، ابتدای خیابان جمال زاده جنوبی،
کوچه رشتچی، پلاک ۳۸، واحد ۹ - تلفن: ۶۶۴۲۲۶۲۲ (۱۰ خط)

فهرست

۱۳	مقدمه
۱۵	فصل اول
۱۵	مفاهیم
۱۶	تعریف مشروطیت
۱۶	عوامل مؤثر بر نهضت و انقلاب‌ها
۱۷	الف) عدالت و بی‌عدالتی
۱۸	ب) اتحاد و تفرق
۱۸	ج) اجرا یا ترک امر به معروف و نهی از منکر
۱۹	د) فسق و فجور و فساد اخلاق
۲۰	علل انقلاب مشروطه
۲۰	۱- جنگ‌های عثمانی و روس
۲۰	۲- بی‌کفایتی سیاسی و مدیریتی سلسله قاجار
۲۲	۳- تأثیر تحولات در غرب
۲۳	۴- واگذاری امتیاز به خارجی‌ها و دریافت وام
۲۴	۵- انتشار روزنامه‌ها در خارج از ایران
۲۴	۶- ظلم و ستم حکومت قاجار
۲۵	برخی از دیدگاه‌ها در مورد مشروطه
۲۷	نتایج و آثار نهضت مشروطه

خلخال در دوره مشروطه

و علل پیشتازی مشروطه‌طلبان خلخال

تاریخچه مختصر شهرستان خلخال

زمینه‌ها و بسترهای شکل‌گیری پیشتازی خلخالیان در انقلاب مشروطه

۱- آگاهی مردم خلخال

۲- سواد و دانش مردم خلخال

۳- ظلم و ستم حکومت قاجار نسبت به مردم خلخال

۴- ظلم و ستم اشرار در منطقه خلخال

۵- قرار گرفتن در کانون راه‌سلاسل وقت و نقش رابط خلخال بین آنها

۶- هجوم بیگانگان به منطقه خلخال

۷- محرومیت مردم خلخال

۸- استعداد ذاتی مردم خلخال

۹- نوع اقلیم خلخال در توسعه تفکرات انقلابی

۱۰- وسعت خلخال

۱۱- شجاعت مردم خلخال

۱۲- عدالت خواهی

مشروطه‌خواهان خلخال در عرصه میدان عملی مبارزه

ایلات خلخال و مشروطیت

انجمن‌ها و هیأت‌های خلخال

افکار و اندیشه‌های سید عبدالعظیم خلخالی

اهداف عمادالعلماء از تحریر رساله مشروطیت

فلسفه خلقت از دیدگاه سید خلخالی

دلایل نوری از استبداد و ظلم

منشأ قانون در غرب از دیدگاه سید خلخالی

ویژگی‌های سلامین از دیدگاه عمادالعلماء

ویژگی‌های مجلس از دیدگاه سید عبدالعظیم

علل انقلاب از دیدگاه سید خلخالی

فواید قانون

ضرورت وجود حاکم

دلایل وجود فقر در جامعه

تکالیف و حدود انسان در این عالم

انواع سلطنت و حکومت

حکومت مطلقه و ویژگی‌های آن

حکومت مشروطه و ویژگی‌های آن

دین و مشروطیت

وجوه افتراق و اشتراک رسائل مشابه و همزمان با رساله فواید مشروطه

نتیجه‌گیری بحث افکار و اندیشه‌های عمادالعلماء خلخالی

فصل چهارم

۸۵

افکار و اندیشه های سید عبدالرحیم خلخالی

۸۵

۸۶

زندگی نامه سید عبدالرحیم خلخالی

۸۷

عضویت سید عبدالرحیم در کمیته انقلاب

۸۸

عضویت سید عبدالرحیم در انجمن بین الطلوعین

۹۲

تأثیرپذیری سید عبدالرحیم خلخالی از عبدالرحیم طالبوف

۹۵

سید عبدالرحیم خلخالی و کتاب لبنان در آتش

۹۵

هدف از تألیف کتاب لبنان در آتش جنگ

۹۷

نقش اسرائیل در بحران مرعی منطقه

۹۹

تاریخ‌نگاری سیاسی لبنان توسط سید عبدالرحیم خلخالی

۱۰۱

ریاست اداره خالصجات توسط سید عبدالرحیم خلخالی

۱۰۵

فصل پنجم

۱۰۵

افکار و اندیشه‌های سید برهان‌الدین خلخالی

۱۰۷

بررسی افکار و اندیشه‌های سید برهان‌الدین خلخالی

۱۰۸

اتحاد رمز پیروزی انقلاب

۱۱۰

سید برهان خلخالی و فرآیند آگاه‌سازی

۱۱۳

انقلاب و سید برهان

۱۱۶

امر به معروف و نهی از منکر و دیدگاه سید برهان خلخالی

۱۱۷

سید برهان خلخالی و صلح‌خواهی و تأسیس عدالت خانه

- ۱۱۷ سید برهان خلخالی و انجمن مخفی
- ۱۱۹ انجمن انصار و سید برهان الدین خلخالی
- ۱۲۰ نتیجه‌گیری بحث افکار و اندیشه‌های سید برهان خلخالی

۱۲۳ فصل ششم

۱۲۳ خلخال، نهضت جنگل

- ۱۲۷ علل آمدن میرزا به خلخال
- ۱۲۸ کمک متقابل خلخال به نهضت جنگل
- ۱۲۹ سفرهای میرزا کوچک خان به خلخال
- ۱۳۱ سخنرانی میرزا کوچک خان در خلخال
- ۱۳۲ متن سخنرانی میرزا کوچک خان در خلخال
- ۱۳۵ دستاوردهای سفر سال ۱۳۳۵ میرزا کوچک خان به خلخال
- ۱۳۶ سید عبدالرحیم خلخالی معلم میرزا کوچک خان
- ۱۳۷ خلخالی‌ها در میدان عملیات نهضت جنگل
- ۱۴۰ رشید الممالک و انقلاب جنگل
- ۱۴۵ منابع
- ۱۵۱ نمایه

مقدمه

انقلاب مشروطه یکی از مهمترین تحولات سیاسی و اجتماعی ایران در سده اخیر می‌باشد، این تحول اجتماعی آثار و پیامدهای اجتماعی مختلفی بر جامعه ما داشته است، تحولات در اروپا بعد از قرون وسطی و به دنبال آن استعمار ملل جهان سوم، منجر به بهبود زندگی مردم آن سامان شده بود و این امر را متفکران کشور ما بخصوص آذربایجان با عمق وجود درک کرده بودند، آنان وضعیت سخت و طانت نرسای مردم را می‌دیدند و در پی تحول بودند.

کانون‌های این تحول از شمال و غرب تا جنوب کشور را در بر گرفته و به طرف مرکز متوجه بوده است. در هر تحولی بسترها و خاستگاه‌های فکری آن دارای اهمیت کلیدی است. انقلاب مشروطیت دارای خاستگاه‌های فکری ویژه و کانون‌های حرکتی خاصی است، بررسی این افکار و اندیشه‌ها ما را در راه رسیدن به شناخت جوامع تحت تحول یاری خواهد نمود.

در این راستا آذربایجان پرچمدان این تحول عظیم و بنیادین از نظر فکری و عمل بود، که توانست همراه با سایر نقاط کشور، مبارزات سخت، دیکتاتورهای عصر خود را به زانو در آورد، در این تحول بزرگ کشور و اهمیت سایر مناطق ایران از جنوب، مرکز تا شمال انکارناپذیر است.

آذربایجان دارای کانون‌های فکری غنی است و یکی از این کانون‌ها، خلخال است، خلخال دارای ویژگی‌های موقعیت استراتژیک خاصی است و راه ویژه‌ای برای ارتباط تفکرات موجود در شمال و غرب کشور و از طرف دیگر انقلاب روسیه بوده است، در این برهه زمانی خلخال مرکز کانونی ارتباط بین تبریز، زنجان، قزوین و رشت بوده است، همجواری هسته‌های انقلاب از جمله انقلاب آذربایجان و نهضت جنگل بر اهمیت این موضوع افزوده است.

خلخال به دلیل وسعت جغرافیایی و قرار گرفتن بین کانون‌های مشروطیت، بخصوص آذربایجان و گیلان و وضعیت بسیار سخت مردمان آن در دوره‌های

مشروطیت قابل بررسی است. این منطقه دارای ویژگی‌هایی است که برای رشد و نمو تفکر تغییر و تحول آمادگی لازم را دارد، رشد آگاهی، وجود رهبری فکری تحول، ظلم و ستم فزاینده قاجار و اشرار هم کاسه آنها، فقر و گرفتاری مردم، مهاجرت و آشنایی با وضعیت مردم کشورهای همجوار و عوامل دیگر، زمینه ساز پیشتازی مردم خلخال در تحولات مشروطیت و حتی بعد از آن در انقلاب اسلامی را آماده می‌سازد، از طرف دیگر تمایل دو مرکز قوی تحول در آن دوره یعنی گیلان و آذربایجان برای وحدت، خلخال را به عنوان پایگاه ارتباطی و محوری قرار می‌دهد و اثربخشی آنها برای رهایی مردمانی که با تمام وجود در پی رهایی هستند را افزایش می‌دهد. به همین خاطر این کتاب عنوان افق رهایی خلخال نام گرفت، تا در زمستان سخت مصائب مردم، گرمای امید به گل‌های در حال شکوفای رهایی منطقه ترک و تیرت بخشد، اگرچه همین عوامل زمینه عدم توسعه منطقه را نیز رقم زد، به نظر می‌رسد مشروطیت تقابل تجدد و سنت را در بطن خود دارد، مسلماً مشروطیت ندرسی برای نجات مردم از فشارها و سختی‌های بسیار طاقت‌فرسا می‌باشد، متفکرین این دوره با لمس این مصائب در پی یافتن راه‌هایی برای نجات مردم بودند.